

В. И. ЛЕНИННИН ТӨРҮТТҮНГӨН ХҮНҮНДӨН БЭЭР 90 ЧЫЛ БОЛУРУНГА

ЛЕНИН БОЛГАШ КОММУНИСТИГ ТУРГУЗУУШКҮН

Ленинчи хунге алдар кылдыр

«...Социалистик чаартылганын эгелем, алдында барган ол чаартылганын уланган соругузын, чогуу-на харын коммунисттик ниятилерди тургузарлык соругузын боттарыныстын мүнүсүкка тодаргай тургузар ужурауду бис...»

В. И. Ленин.

В. И. Ленин политиктик демиселди ареназынга Маркс-Энгельстын шыкчы болган чайгылыш чок өрөнкүнү база олардын херезини үргүлүкчү болуп кирген. Чаа хевирини партизаны — Коммунисттик партияны үндөзөлөн тургускаш, марксисти программа-биле, революсту стратегия болган тактика-биле, организасти принциптер-биле ону Ленин чепсегезен. Имперализминин үезинде ниятилер хөгжүдөлини дүрүм сугуар чүдөдери тодаргайлаарынга үндөзөлөш, делегейини революсту шимчөөшкүнүн төөгүлүт дуржулгызынга даянган, теорияга чаа оруктарын Ленин дидим айтып берип чорган. Пролетариат диктатуразын марксисти теориязын ол хөгжүткөн болган байыткан, социализми база коммунизми тургузарын эртеме сугуар үндөзөлөшкөн программанын партияга берген.

I.

Тиледеги Октябрында соонда Коммунисттик партия чаа ниятилерди тургузарын талазы-биле практикти ажылды кылдып киришкен. Ленинчи идеяларын боттандырыныч совет улусту ол сорок кириген болган организастан, ССРЗ-ге социалистик үндөзүн чаартылганын чедип алган. Бирги черинд индустриязын болган коллективти угуу көдө ажыл-агыйн тургускаш. Бистин чуртууска социализмин төөгүлүт кыска хуусада тургускан. Социализм тиледегине даянып алган, совет ниятели социализмден коммунизме чоктуу шилчинкини оруу-биле бурнугар бугуралдыг бар чоруур.

Коммунизм дугайында, оон иин чадарынын, оон хөгжүдөлинин дүрүм сугуар чүдөдери дугайында марксизм-ленинизм теоретиктик өөредигери улус ажыл-агыйнын пландарын күсөдөр даш, коммунисттик ниятелиди тургузар даш ажылчы чоңарын практикти демиселдини чорудугазында байы болган улум-на тодаргай билдинер болуп бар чыдар. Коммунизми иин чадарынын иштики харылдасы болган нияти демдектери, а ол ышаш оларын ылгалдары улум-на ханы болган долу илерет турар.

СЭКП-инд XXI съездинин шилтерини, съездине ш. Н. С. Хрущевтин илеткели марксизм-ленинизм теоретиктик шилтарын салымшын болуп турар. Коммунизме шилчинкини амдыралда ам беин илерейтирини турар улумшымшын болган дүрүм сугуар кол-кол чүдөдери ол документалерде көргүстүгөн.

Ниятелиди депшидегине кижини ажыл-чорудугазын шилтериндиг адырына — материалды бугуралуге — коммунизм хөгжүдөлинин иин чадарында оон эч-не боттуг демдектери болза, бугуралуге чепсек-херекселерини ниятинин өчүзү, кижини кизи мөлчүрү чорукту чогу, ниятелиди херекселерин болдунар-ла аралзы-биле улум додур болган бугу таалай хандыр соруга-биле медресиди пландашыгы үндөзөлөш, ниятинин бугуралугеин организастиары болуп. Коммунизмин социализмден өзү чугула ылгалы бугуралуге күштерин черде оржанок бедик денсели болуп болган ача үндөзөлөш — хуваалдын «кижи бугурууну шыдаар шаа-биле, кизи бугурунне аялдан херези-биле» деп социалистик принцин «кижи бугурууну шыдаар шаа-биле, кизи бугурунне херезин херези-биле» деп коммунисттик принцип-биле солугуу болур.

Ленинчи өстөри-биле алдырга, социализм дээрле шут башпаан дээрден башта, база-ла коммунизм-дир. Коммунизмин кол-кол демдектеринин өзү бижарынын чорудугазы кылды-бир туразында ажылдашыкында болдуныс. Ниятели болза социалистик чаданы артеби, капитализмден коммунизме шупан шыдааныс. Экономиктик байдаларны тургускаш, материалды чагай чүдөдери эффекилди чедип албайн база коммунисттик сугу-биле аялдарынга болган чуртуазынга кижилерин белекейи тургаш, херезинин барымдалап хуваарычче өлке шилч болбас.

Социализмден коммунизме өзү киреринин дүрүм сугуар чорудугазы дургедетинген туроп болбайн аан, ыччалажок ол чоруп материалды бугуралугеин бедик хөгжүдөшчө үндөзөлөш болдунар. Өйү келгенде чүвени далаз-биле болдуруп болбас. Иччалажок чедип алдынтан

В. И. Ленин Горкиде. 1922 чылдың август-сентябрь.

чүдөгү саадан хоржок, чүте дээрле ол чорук чангыс черге тапташыкыга чедип болур ийик. Коммунисттик ниятели болза хары угда эвес, харын материалды бугуралуге болган култура байдаларын чайгылыш чок белекелерин үндөзөлөш, базым санында чедип алдынар.

Социализмден коммунизме шилчинкини чорудугазынга ниятели амдыралынын оон өркен эези-биле холбаалыг ыдыг талаары дүжүп, чиде бээр. Чаа ниятелиди тургузушкуну чорудугазында тымылган болган келир үеге хамааржыр ыдыг талаар харын улум долу хөгжүр. Иччалажок ниятелиди бил хевирин өске хевир-биле солур дугайында эвес, харын коммунисттик ниятели формациязын чоруту хөгжүдөлини дугайында чугаа чоруур. Оон-биле кады чоруту шимчөөшкүнн оожунаткан шимчөөшкүнн кылдыр билч болбас. Коммунисттик ниятели болуучу тургустуну турарын үезинде ниятели харылдасын бижышыкынын чезири-биле тодаргайтанын бодунд уезерлик, бодунд чадары болуп турар. Коммунизм тургузушкуну калбарты турарын амгы үе-чазында беин коммунизмди улум хөгжүр болган сайырангайжыр алар хей-хей иле-көсүк демдектери бисте бар. Бистин чуртууска коммунисттик тургузушкуну дурудалгы коммунизме чоруту шилчинкини кол-кол оруктарын болган үе-чазынын баш бурнугар бээр арганы берип турар.

II.

Социализмден коммунизме өзү киреринин чорудугазынга тодаргайлык үе болза чогуур материал-техникти базаны тургузары ол болур. Чонун кизи бургузунгө онааштыр продукция бугура талазы-биле эч-не сайырангай капиталистик чурттарын, оон ишинде АКШ-ты акин өртер — ССРЗ-ин кол экономиктик соруганы күсөдери моон-биле холбаптыр өн чугула учур-дузалыг. Совет Эвилели хөгжүдөли чүте бедик темптеринин талазы-биле эвес, харын продукцияны өн чугула хевирлеринин тергени улум беин өздөстүргөн талазы-биле беин АКШ-ты шагда өртен. Кадын, шойун, демир руданын, нефтин, хөмүр даштын, цементин немей өздөстүсү өөлүгү сес чыдар турар. Ол дээрле бистин чуртууска улуг чаалап алышканын-дыр, оон түндүгүндө бистин чуртууска бугурушкунун тергени хей хемчээлдиги-даа, чонун кизи бургузунгө онааштыр продукция бугурунунда талазы-биле 1970 чылга чедир, харын-даа оон бетинде, делегейе бирги черге үнү болурун боттуг перспективаны тургустуну турар.

ССРЗ-ин кол экономиктик соруганын базаны боттанган болур дэин ол өвес. АКШ-биле экономиктик чарыкка үе-шагы кампап алырын бистин шимчөөшкүнүн алдыс соругазы кылдыр санап болбас. Ону эч Н. С. Хрущевти чечендик чугалаанын сугуар алдырга, ол дээрле эч-не сайырангай капита-

листтик чурту бистин чуртууска артырар баар эези-дир, а бистин чуртууска улум бургузуну шимчөөр апаар. Коммунизм чедип алып төлөдө, чогуур хуусаалар негеттерин, капитализме черде боду-тулар аржак бугуручү күштерин хөгжүдөлини ыдыг чезери, күш-ажылды бугуручүлүгүн ыдыг бедик денсели черек. Коммунизмин материал-техникти баазы тургузарынга өргөжөк чугула бугурушкуну денсели чедип алырынга 15—20 чылдар негеттерин хире. Улам ырайлаарга материал-техникти баазы болган ортан адыры болбас социал чорудугалар коммунизми дээди фазанын тулуун кол демлектерге дооспушаан, улум-на сайыраар.

Материал-техникти баазанын тургустунары-биле коммунизмин өске-даа өгө белекелери улум-на бижык өөр. Ниятелиди бугуручү күштеринин хөгжүдөли бугуруче харылдасынга өскерилшкүннер-биле капсыралжыр. Оларын бижык-лаарын болган улум ыдыг хөгжүдөли, коммунисттик ниятелиди харылдасын хевиринче чайгылыш чок чокушуларын чорудугазы болур. Социалистик өчүрүнү — бугу улусту болган колхозкооперативтин деп иин хевирлеринден өчүрүн чангыс сай коммунисттик хевиринче шилчинкини коммунизме үезинде доостур. Хамаатыларын хуу өчүзүнге база улуг өскерилшкүннер болур. Ажылчы чоңар боттарынын өзү турар херекселерин ниятинин өчүзүнү күсөдери биле улум улуг дугулар, а оон-биле кады ниятинин өчүзүнүгө удуураштыр болуп бээр хуу өчүрүн чүдөдери чоруту дүжөр апаар. Чижээлээр, ам беин чамдык муракчы колхозтарда тараачынар хууда маншын, дузалар ажыл-агыйын да экти тура-биле өйтөдөн турар. Бир-тө хуваалдын коммунисттик принцин тергидер болганда, хуушамбарларын өргөжөк чугула коммунизме үезинде дүжөр.

Хорайын болган көдөзүндө аралында, күш-ажылдын болган улум ажылынын аралында боттуг ылгалдарын алып өртөр, ниятелиди алырларга хуваарынын каңдыр болза ис-демдектерин чиде бөри чергелерини чугула социал чорудугалар бугуручү күштерин болган бугуруче харылдасын хөгжүдөш-биле кады болур.

III.

Коммунизм дээрле бугуручү күштерин болган бугуруче харылдасын хөгжүдөшкөн социализме дээрле чугула өгө бедик денсели болур дэин ол өвес. Кижилер боттары бааз өскерин, оларын медресиди бедик, күш-ажылды чаа сугу-биле бээр чорук тытып келир. Ол дүрүм сугуар чүдөдери алыршкүнненин бирээзи болза улум болган күш-ажылдын аралында социализм үезинде дээр артын турар боттуг ылгалдын ууткатыны болур. Коммунизм болза кижилерин күш-ажыл болган улум талазы-биле арга-мержедилерин бугу талазын хөгжүдөш хандыр. Улам ажылы күш-ажыл-биле бурги тырыш-лык болур.

Күш болган улум ажылынын хуладегине шилчөдөн алган чаа хуваары ажылдакчынын техниканы

бедик денсели негей бээр. Күш-ажылды инженер-техникти күш-ажылга ам беин чокушулап турарын хөгжүдөшкөн чарыкчылар өзөш өвес. Бистин чуртууска хоорай, суурларды муң кизи бургузундун 376 кизи дээди, ортумак болган долу эвес ортумак өртемни болуп турар. Ажык механизациянын болган автоматтыктанган бугурушкуну, аар күш-ажылдан хөгжүтү кыска ажыл күнүн байдаларында организастиктанган күш-ажыл чоруту бурги чергени амдыралчы херекелди, кадык кижини хандышкылдыг чугуу болур.

Коммунизме шилчинкини ниятелиде коммунисттик күш-ажылды батылтанган тургустуну дэин ол болур. Ленинди тодаргайлааш-кыны-биле алдыр, ол күш-ажыл болза, ниятелиде ажытыг күш-ажыл, норма-кижер чок, төлөвир алырынга саналга чок күш-ажыл болур. Идыг шилчинкини материалды оонургалды социалистик принцин чайгылыш чок сагаанын түндүгүндө, күш-ажылга моральды идиин калбартып турар социалистик чарыкты чорудугазында боттандыр. Коммунисттик принцин хей хоозун чүве, ону боттандырынын оруктары болган хевирлерин марксистерин боттарына беин бидинмес дээр аяныг кылдыр бургуз идеология чарап турар. Ол дээрле нугу болбайн аан. Кыланын барымдалап хуваарындан херезелдин бургузунга бугуручү күштеринин өчүзүнүгө шилчинкини белекелер турар ыдыг чорудугалар коммунисттик тургузушкуну амгы үе-чазында беин херек кырында болуп турар. Социалистик чарыкты чорудугазынга, ылгалы оон чаа хевирлеринге — коммунисттик күш-ажылды бригадаларын болган шалымчыларын шимчөөшкүнн коммунизме үезинде тергидер турар апаар күш-ажылга моральды идыгар улум-на күштеди турар.

Келир үедө коммунисттик хуваалдын амдыралда калбарып турар өн чугула чүдөдери бирээзи болза ниятелиде фондурларын хуваалданы калбарты болган сайырангайжыр, ниятелиди албан черлерин дамыштыр кижилерин өзү турар белекелерин хандырар болур. Ниятинин чөмөлине чези болган калбарыны, чуртталга бижарынын, урулар саатарын болган аялырын, школа-интернаттарын, култура-амыдралды албан черлерин турар ба талазы-биле улуг учур-дузалыг. Хуваалдын коммунисттик принцин чүдөдери аге, ортумак болган дээди школарга халас өөредилген, мержежди халас бедик турарында, чонга халас өмөлдө дулаамчызында, санаторийлерге болган дыштанылга бижарыны халас болган чок өртектиг туувкалардан, социал строховане талазы-биле төлөдөн, пенсалардан, хей уруларын илереп-пособелерден болган он-да өскерилген илерейтирини турар. Материалды болган културалык чагай чүдөдери хей-ининин албан черлерин дамыштыр хуваары чыдан чыла улум-на өзү турар.

Амгы үе-чазында материалды чагай чүдөдери хуваары колдууду социализмин принцин сугуар болуп турар болган амдырында херезелдерин хууда чүдөдөр-биле хандыры колдот турар, иччала-

жок ниятели бугурузунга, массаларын коммунисттик медресидин өздөстүн хире-чезери-биле хуваалданы кижилерин херезелерин хандырынын ниятели чүдөдери колдатып турган боттандыр.

Коммунизмин демдектери чүте бугуручү күштерин хөгжүдөшкөн, бугуруче харылдасын өскерилшкүннеринден, массаларын коммунисттик медресидин өздөстүн илерейтирини турар эвес-ле болбайт; ол демлектер политикти таладан база илерейтирини турар. Бугуручү социалистик арганын хөгжүрүнү үндөшкөн ниятелиди политикти организастиктанган улуг өскерилшкүннер болур. Социалистик демократия улум-на хөгжүр, күрүне херектеринге болган бугуручү өргөп баштарына идекейлиг киржиринче ажылчы чоңарын калбаа-биле хандышкылдыг турар. Коммунисттик ниятелиди бот башкарылазын демдектери оортан илерейтирини турар.

Ниятелиди коммунизме хөгжүдөшкөн өзү чугула улумшымшын бирээзи болза алба-даашкынның, административтик хемчеглерин чорудугазы чоруту кызырал, келинде барган оларын чугулазын чок болуп бээр болур, а хей-инини, идейлиг, моральды салдар чедирер хемчеглерин учурдузын хемчөк чок өөр. Коммунизмин чогур чазында ниятелиди өргөп башкары политиктиг шынар бугуручү болбайт бээр. Оон-биле кады хей-инини организастиктанган учур-дузалыг, ниятелиде оларын салдары өөр. Социалистик күрүне сугуу коммунисттик ниятелиди бот башкарылазы болуп бээр.

Коммунизм — нияти-биле коммунисттик ниятелиди бот башкарылазы болуп турар ниятелиди организастиктанган (бугуруче, техника, өрөм, култура, спорт болган өске-даа организастиктанган) адыралчык системаны-биле тодаргайтанын турар бедик организастиг ниятели-дир. Ниятелиди бугуу организастиктанган ажыл-чорудугалар айлаштырар, дүшүртөр, ниятелиди бугураар депшидегил шимчөөшкүнүн өргөп-адыктарын таарыштыр ону нияти улумшымшын башкары хуладегил организастиг коммунизме үезинде хөвөр артар болган өргөжөк чугула. Ол организастиг политиктиг шынар-бугуручү болбас, иччалажок ол дээрле ниятелиди кижилеринин мурунунга бедик моральды ат-алдары болур, оон үндөшкөн ниятелиди коммунизме апаар чыдар чугула ыдыг партия белекелер шыдар.

Өмөндөн алган дуржулгыны даянган, Коммунисттик партия марксисти-ленини өөредигин чогаалдыч сугу-биле хөгжүдүп, социализмден коммунизме шилчинкини тодаргай оруктарын айтып турар. Коммунизм тургузушкуну ханы ботаттыган, хемчөөлүндө талазы-биле бугуу хара тулуп турар программаны-биле партианы, совет улусту СЭКП-инд XXI съездин чепсегезе. Ол программа чедимкинин боттандыр дээринде кылдыр чагынышкын туруп шыда-рас.

Л. СЛЕПОВ.

В. И. Ленинни төрттүнгөн хундөн бээр 90 чылды алдар болдурун чарыш Львов-Вольскийн хөмүр даш бассейнинде калбарган. «Нововольскитоль» трестин хөмүр даш бугуручелерин коллективтери онааларын үргүлүк ажык күсөдип келген. Чыл агайындан бээр олар херезелчилерге пландан ажык 57 шезон одаар чүдүлү чорудуп берген. № 8 Ново-вольскитольн комсомольск шахта бирги кварталын программаны трестиде өп-не баштай күсөткен. «Туймазбургнефть» трестин «өрүмекчилер» нефть скважиналарын кылырынның теминин дүредеткен. Март айын пландан ажык 3500 метр скважиналарын өрүмчөөнөр. Өрүмекчи мастерлер аштер Гибадулин, Федосеев, Алексеев, Данилов оларын бригадалары муракчылар болуп турар.

Полоцкий (Белоруссия) нефть болбаарыдыр заводунуң туутжулары бо хундерде чедимкинниг ажылдап турарлар. Бугу туугу черлеринде ажылдын графиктиг пландары ажык күсөттинип келген. Илчичини төрттүнгөн хундөн алдар болдурун чарыкка Ленингорскийн дагжылары күш-ажылчы улуг тилегелиг болган. Олар чарык металл руданы кызып тыварын талазы-биле чаа чыл планын 1963 чылда көрдүгөн денсели бо.

Ленинчи темаларга

В. И. Ленинни төрттүнгөн хундөн бээр 90 чыл болурунга холбаштыр ленинчи номчулгалар Каа-Хем районун колхозтарында, бугуруче, албан черлеринде, школарында калбаа-биле чоруп турар.

Политиктиг болган өртем билгелер нештериди ниятелиди лекторлар Ленинчи темаларга 14 лекция номчулгазын, 56 беседаларын организастан. Лекция номчулгалары Сары-Септин Культура башынынга, Ильянка, Бурен-Бай-Хаак, Медведевка, Федорова, Сизим суурларын клубтарына болугаан. Лекциялар соонда В. И. Ленинни ажыл-чорудугазын дугайында кинолар көргүзүлгө болуп турар.

СЭКП райком чор-чере лекциялар, номчулгалар болган беседалар чорударынын, кеззелер эрттирерини планын ажылдап кылган. Рай-

онин Казахстандан бир-ле дугаарда чедип алганнар. Стебниковскийн калий комбинаты (Львов областа) Ленин хундөн алдар кылдыр пландан ажык элөөн хей шезон минералдыг кемичилгени бугурун үндүргөн. Эртең чылга денсээрде ол комбинаттын үндүргөн продукцияны дыка көвүдөн болган бот-үнези чигең.

Белоруссиянын демир оруунун локомотив бригадалары Ленин хундөн алдар болдурун күш-ажылчы чарыкка киришкен, улус ажыл-агыйнын чүктөри сөөртүрүн дүределди турар. Брестиниң паровоз депозунун машинистери И. Авдейчик биле Н. Курган олар Ковель станцияга составтыг чүк денселини түндөлини чорударга норма ийи катап ашкан болган. Машинист В. Кузнецов чолаачылаан Молодецко-Минск составынн участка чүк денселин норманын база-ла ийи катап ажырган.

Чикменнин гидролиз заводунуң ажылчы, албан-жаакчылары, Горский ТЭС-тин коллективни, Новоросийскийн демир орукчулары, Саранскийн «Электрохимприметаль» заводунуң ажылчылары, инженер-техниктиг ажылдакчылары болган албан-жаакчылары, «Таджикитоль» руда өргөдөлини № 8 шахтанын дагжылары Ленин хундөн чокушулап орап алдарыг өюн күш-ажылчы белектерин уткуп турарлар.

В. И. Ленинни төрттүнгөн хундөн бээр 90 чыл болурунга холбаштыр ленинчи лекциялар номчулгалары болур. Баштайгы «В. И. Ленин болган бистин чуртууска социализм тургузушкунуң айтырлары» деп лекцияны райкомунуң пропаганда болган агитация кидиринин өргөкелчизи эш Благин номчоган. Даразында «В. И. Ленин болган совет хожугуудула» деп лекция номчулгалы болган.

Ленинчи темаларга лекциялар номчугурунга «Коммунизме орук» колхозтун даражы Киселев, Ленин аттыг колхозта партия организациязын секретари Дресвянский, «Тилелге» колхозтун партия организациязын секретари Галзырин, Сизиме школа башкыгы Крзев олар идекейлиг кирип турарлар.

С. ТАМБА.

«Шынның» корреспондентизи.

КҮШ-АЖЫЛЧЫ БЕЛЕКТЕР

445 МУҢ РУБЛЬ ХӨЙ КЫЛДЫР

САДЫГЖЫ ЧОНКА АЖЫЛДААР ЛАРЕНТАР

Чөөн-Хемчик районун херезелчилер ниятелиди ажылдакчылары В. И. Ленинни төрттүнгөн хундөн бээр 90 чыл болуп өнү күш-ажылчы чедимкинер-биле уткуур дээр чарыкты калбартып турар. Бо чылдын январь, февраль айларында райпо баран саарылгазын планын 112 хуу, оон иштинде үрмөктөп садар бараанарын сайгарын 111,7 хуу, хей-инини чөмөлини черлеринин саарылга планын — 122 хуу күсөткен. 1959 чылдын баштайгы ийи айларында денсээрде бо чылдын январьда болган февральда 445 муң рубльдин баранын хөй кылдыр саарып садылгаан.

Районун садыг ажылдакчыларының ортузда калбарган социалистик чарыкка шыгаракчыларынын саны өзүп турар. «Искра» колхозта кадө магазин өргөкелчизи эш Д. Чиндөл баран саарылгазынын январь, февраль айларда планын 115 хуу, «Октябрь» 30 чылды колхозта магазин өргөкелчизи эш М. Делег — 129 хуу, Чыраа-Бажында магазин өргөкелчизи эш О. Откан — 127 хуу, Ленин аттыг колхозта магазин өргөкелчизи эш Студрек — 120 хуу, Чадана хоорайда улутуп болган аш-чөмө бараанарынын магазинеринин өргөкелчелери эштер Манган-оол, Сергеева олар 103—108 хуу күсөткенер.

БЕЛЕКТЕЛДЕР ПЛАНЫН 106 ХУУ

Районун белекелдер конторазы (директору эш Э. Монгуш) кадө ажыл-агый продуктуларын болган чиг-өтү садып алырын бирги кварталда планын 106 хуу күсөткен. Контора бирги кварталда бо маа кези садып алып планын 197,6 хуу, шөр маа кезин — 187,7 хуу, хува кезин — 103 хуу күсөткен. Черлик куштар болган өске-даа үрүмек чиг-өт аймаан белектер план күсөттиген.

Контораның агент ажылдакчылары эштер Анучин болган Октаа квартал онааларын 119—137 хуу күсөткенер. «Коммунизме орук» кадө ажыл-агый артелинин Хорунуп-Кежиг, Чыраа-Бажы суурларында магазинер өргөкелчилери эштер К. Сотта, О. Откан-оол белекелерини квартал планын бир ай буурагар ажык күсөткөлөөнөр.

Ираккы оларда маалчыннар чүте чугула бараанарга херезелдин долу-биле хандырычыче райпо баштаар чери кичээлери күштелдирген. «Искра» болган Ленин аттыг колхозтарын маалчыннар кышкы тураларын ортузунга садымжы чок ажылдаар аракету организастан тургускаш. Садыгжы чокка аялдар аракету организастанын маалчын өөрүшкүлүг деткивишаан, хун буруну херезел бараанарын садып ап турарлар.

1960 ЧЫЛДЫН ТУДУЛАРЫ

Садыг албан черлеринин тудушкуну райоңда калбарып турар. «Коммунизме орук» колхозтун Чыраа-Бажы суурунда өрттөн эвөш эвес салгычлар аялдар өзүг магазинин, «Октябрь» 30 чылды колхозта кадө магазинин тулуун колхозчу баянчылар шапкан темп-биле кылдып турар. «Искра», «Кызыл тараачы» колхозтарын кежигунери боттарынын инициативы-биле кадө магазинерини тулуун кылды алдырн шилтирлөөш, туугу материалдарын белектеринче киришкен.

Чадаанда тууу өнөр чылын өтөөн ресторанын башкара гостинишын ийи казт даш тууун райпо 1960 чылда буртун дооступ, ажылдагы килер. Оң белекел ажылдары өтөөн. Крестьянская кулду-чугула райоңун тулдукуар бригады урутлар аялынын тууун май 1-ини байгараалыга чедир доостурунган салып алган ажылдап турар.

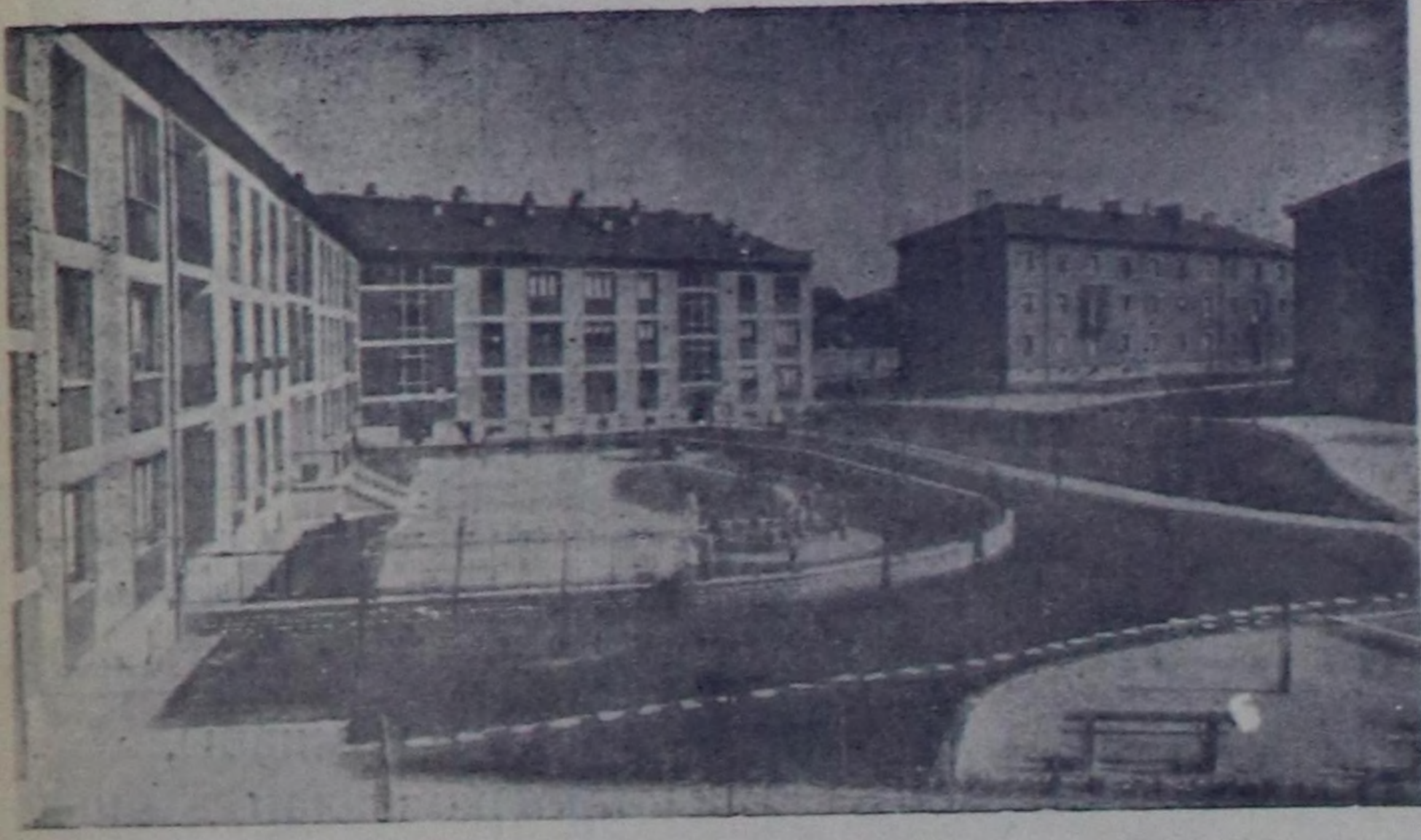
ХУУЧУЛАРЫН ХӨРЭЗЛЕИ ӨЗҮП ТУРАР

1959 чылда районун херезелчилер ниятелини, оон баштаар черлерини кылган ажылдын түндөли чугулашкан районун хуучулар төлөөкчилерини хуурун хуучуларын хуурун өстүрерини ажылы өркен чылда багай чоруттуганын илереткен. Кооперас-массагы ажылды чон ортузунга күштедирген түндөлини бо чылды баштайгы ийи айларында хуучу кежигурун 40 ажык кизи кирген.

М. СЕВЕН.

«Шынның» корреспондентизи.

Фашисттик эжелекчилерден Венгрияны хостаанындан бээр 15 чыл болурунга

Венгр Улус Республиканын найысылалы Будапешт хоорайда чуртталга бажынарын чыа кварталы.

Допчу медээлер

Совет Армиянын ыр болгаш паясканы Александров атыг Кызыл тук орденни анасамби оюн көргүзери-биле Парижде чед берген. Француз хөй-ниинин төлөөкчилери, Францияда Совет элчи черини ажилдакчылары болгаш дык хөй санын журналисттер артистерни чылым-биле уткуп алганар. Ансамблдин баштайгы көргүзүлгесинге билеттер шүптүзү сатынган.

Журналистерин делегей организациязынын эгелешкини-биле эртер фото-журналистерни бириг конференцияны апрельдин 2-4 хүнеринде Берлинге болур. Герман Демократтыг Республиканин фото-журналистеринден аныда 30 чурттарын, оларын иштинде Бельгияны, Бразилияны, Цейлонун, Чилини, Кыдаттын, Англияны, Югославияны, Польшаны, Совет Эмгекчилери, Венгрияны, Уругвайны болгаш өскө-даа журналистерни төлөөкчилери ала киржирлер. Ол конференцияда хообаштыр делегейни фото-делегезин Берлинде организастан турар.

Румын Улус Республика биле Корей Улус-Демократтыг Республиканын аразында 1960 чылда културлук кады амылдажылганын планынга Бухарестте ат салган.

Варшавага совет баалтын шыгарган мастерлерин Н. М. Дунишская биле К. М. Серсевич киржиди-биле «Жизель» деп баалет чедикшинин болуп эрткен.

Мэриленд штатка (АКШ) «В-57» деп реактив бомбардировщик алаарга чыгыштан, чуртталга бажынынын кырынга дүжөгө анал турган чык кижиле, ужудукчу парашют-биле халый берген.

Англияга болгаш Норвегияга ГФР-нин шериг чагыглары

БОНН. (СЭТА). Барын Германия-нын шеринге ахылгаар дөрт торпеда катерлерин кылларынын чагыин анги болгаш норвег судно тудар бугурулгелерге ГФР-нин камгалаа министрствозу дамчылып бергенни ДНА агентиледе медеглээн.

Мартын бо хүнеринде делегейге кандыг улуг болушкуннар болганын бузуруп көр диде, делегейлик эд-не улуг солунарынын бижип турар чүдлеринин аттарын көргүзүргө-ле илден алаар.

Онун комитетинин чөвүлө хуралы Женевада ажыттылар. Франция Никита Сергеевич Хрущеву уткуп алган.

Бедик денелге чөвүлө хуралга белеткед чоруп турар. Бо улуг болушкуннар-биле чергелештир бойдустан халавын-га удуз дөрт совет солдаттарын демиселинин кижиз дыйнап көр-бөө маадрылг болган чоруун база-ла делгеренгей-биле чырылып турар. Оларын дугайын бүгү дигтерия солунары бижип турар; оларын бүгү делегей аажок магадан турар.

Сан-Францискодан дындадынга «Нью-Йорк геральд трибуна» солунун бижээни: «Далай халавынын түнелинде эи-не улуг шыгалдамын соонда дириг артып калган дөрт анык орус далай-жыларны эрикке маадрылар кылдыр уткуп алган...»

Чугле орустар ынчаар кылып болур! — Ол дээрге кижиниң тилдеген-дир!

Тоолчургу болушкун-дур! Бистин анык оолдарымыстын океан-биле 49 хонукта хүрежиң келгенин даштыкыда ынчаар үнелен турар.

Далайга бо туучушкунун кайы хире чидип болганын билди алыр тиледе, океаннын делте-неринге бистин маадрыларынсыка таваржип турган ир балл азы он ийи балл хат деп чүд дээрзин

Кубада чер реформазы чоруп турар

ГАВАНА. (СЭТА). Кубанын революсучу хазаа бүгү чонун дөткөмчозинге дайнып алган, 1959 чылдын май 17-ле хүдээ алдынган чер реформазынын дугайында хоойлуну амырал кырынга боттандырып турар. Ол хоойлуну боттандырып эгелешкенден бээр он ай беш четче четпенде-ле Кубада чер талазы-биле ёзулук чартыла болган. Кубанын өдөө чурттакчыларынын даралаып турганынын кол чөпсө болгаш чуртун экономика талазы-биле хожуудагы болуп турганынын кол чылдагаанарын бирөөн бо-лур помещиктерини он улуг эзелч чердери ууткатынган. Ол черлерин холу-биле боттары амылап турар кижилерини боттарынын эргезинге шилчидип берип турар.

Кубанын чер реформазынын планында институтундан (ИНРА) СЭТА-нын корреспондентизинге дыктатканы болза, чер реформазынып хоойлузууну чорудугазынга 465 муң кавальери (бир кавальери—13,43 гага денешир) тарылга шу-лу хамааржыр, ол дээрге Кубанын көдөө ажыл-агыйга хамааржыр черлеринин 70 хире хуузу-дур.

Ам бо үедө ИНРА-нын эргезинче мурунда эи улуг чер эзелеринге (СЭТА).

Оларны бүгү делегей аажок магадан турар

кысказы-биле-даа бол тайлыбыр-лап көрү чугаа-дыр. Бүгү чурттарын метеоролог-тары хаттын күжүн ону долган-дыр турган чүдлерге оң салдарын барындаалап тургаш чижек-биле тодаргайлап билди ап турары-биле бофортуң шкалазы деп адаар чүдүлү ажылап турар. Ынчаарга ол шкаланы—тиктең он ийге чедир балл-биле хемчөө тодаргайлаар. Бофортуң шкалазындан чамдык чижектерни ап көрөөл.

Тик балл—далайда мырынай шышпын. Хоолайан ыш шуут дөрт буулап үчүп турар.

Бир балл—оожум хат, оон дургени (хүжү) бир секундада 0,6-дан 1,7 метр чедир. Хоолайан ыш ам шуут дөрт өвөс үчүп турар.

Он балл—күштүг шуурган, хаттын дургени секундада 21,6-дан 25,1 метр чедип турар. Хат мындыг күштүг турда урегдеш-кени хөй болур. Ынчарын да-зыларындан тура шаап турар.

Он ийи балл—секундада 29 болгаш оон-даа хөй метр дызымы-биле хеделер эң күштүг шуурган. Мындыг шуурганда урегдеш-хоо-зурап хөй болур.

Январь 18-тиң эртенинде Совет Төрөөн чуртун дөрт оолдарынын бичини судножуганынын агым аайы-биле салдап чоран черинге, агаар-бойдуз шинчилээрини төп институтуну медезелерин ёзугаар алдыр, хаттын дычымы

Кыдаттын үлетпүр бугурулгелери илеткеп тур

ПЕКИН. (СЭТА). Баштайгы квар-тал планнарын хуусаа бетинде күү-сеткенниң дугайында хүнүч-не Кыдаттын үлетпүр бугурулгелериниң улам-на хөй илеткеп туралар.

Планның онаалдары хуусаа бетинде күүседир даш бүгү-кыдат чарыштын эгелекчи, Пекин чоо-гунда Шиндзиньшанын металлургия заводунун коллективни, март 18-ге бешин кан бугурулгезинин квартал планын 121 хуу кылдыр күүсеткен. Ол заводтун ажилчиннары кан болгаш шой эзилдирериниң чыл планын баштайгы чартык чылда 55—60 хуу кылдыр күүседир деп хүдээле-ни болунга алганар.

Дайла кан эзилдирер заводтун металлургия март 16-дан эгелеш ийги кварталдын планын күүсе-дирине кирипкен. Эрткен чылдынга дөмейдеге ам ол заводта бир дү-хүн иштинде ортумаа-биле кан эзил-

дирери 41 хуу, шой эзилдирери—барык 48 хуу өскен.

Чунцинин (Сычуань можу) радиоаппаратура заводу республи-када бириг кварталдын бугурулге онаалдарын күүсеткен, республи-када баштайгы бугурулгелериниң бирээни. Бугурулгеде чартыкчы са-налдары шингелтип алганынын түнелинде күш-ажылдын бугурул-чүлү заводта ийи чартык айны дургунда 2,5 хуу өскен, а продук-циянын бот-үнеси 41 хуу чингеш.

Квартал планнарын күүсөдө-дирин дугайында Ханчжоу хоорайын (Чжэцзян можу), Яньбяннын көрей автономнуг округунун, Чжучжоу хоорайын (Хуань можу) болгаш оон-даа өске кыдат хоорайларын база үлетпүр төптөриниң үлетпүр бугурулге коллективтери од ыкшап илеткеп туралар.

Нубаның президентизи О. Дортикостун медеглели

ГАВАНА. (СЭТА). Хостуг радио-станцияларын кааарышпас фрон-тузунун бириг национал конфере-нциянын хагдымышкынынга чүве чугаалап тура Кубанын президентизи Дортикос парлааның америк ассоциациязынын чоокта чаа кыл-ган медеглелин бурру шап көргө-нин «Революсьон» солун бижээ. Ол медеглеле Кубага парлага хостуг өвөс деп бадыткаан турган. «Парлааның америк ассоциациязы болза ук дигтип журналистерин-даа, улустарын-даа төлөөлейин турар... Ол чүгө контрреволюциянын, моно-полияларын болгаш реакциянын эрге-ажыатарыга бараан болуп тур-рар» деп Дортикос чугаалаан.

Кубаның президентизиниң оон ийи медеглели болза: «Бисти аш-чут-биле боой тулуп, бистин эконо-миктиг хөгжүдөвиске шалтыктаар дөөн оралдажышкынар хүн келген тууду-на улам күштөлип турарын билдир бис. Куба улус революциянын камгалаа онгуларыга «үрүңгө беле-нини ындыг үүлгөдешкинерини кылып туралар утуп туралар». Бир өвөс дайыннар Кубанын бай-лашкындыг черлерин хоозурадып, Кубанын дагларын ортулаштыр урег-де, бүгү куба улусту ууткап шы-даар болза, чүгө ыкчаары ам Куба революцияны боой тулуп шы-даарлар дээрин Дортикос медеглэ-ээн.

Совет-индонези талааларның кады кылып үндүрер фильми

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Н. С. Хрущевтун Индонезияга чоруп турганын дугайында фильмин совет-индонези талааларның кады кылып үндүреринге киржирин-биле Индонезиянын Информациа министрствозунун ажилдакчылары марттын 22-де Джакартадан Москваже үнүкенин Антара агентиле медеглээн.

Н. С. Хрущевтун Индонезияга чоруп турганынын үезинде ат салдынган културлук кады амылдажылганы дугайында совет-индонези дугуржуганы ёзугаар ол фильмин кылып үндүрер ужураг.

Цейлонга тудар засодту төлевилээни

Цейлонга Совет Эвилелиниң дузаламчымы-биле баштайгы метал-лургия заводу туттунар. Ол бугурулгени төлөөлөзүни Гипромезе болгаш өске-даа элэи каш институттарга дааскан.

Төлөвилелди амылап кирерини мурунда бөлүк совет инже-нерлер Цейлонга барып чораянар. Олар анаа баргаш, тулутуну чери-ни шилдиринге киржип, төлөвиледи тургузуруга эрежок чүгү-ла чүдөлөрүн чыганаар. Бүгү талаалы металлургия заводу тургус-тунтан турары төлөвилеле көрдүнгөн. Оң составында дойнамын, кан эзилдирерини, прокаттын чехтери, сымырган демирлерин шеринин болгаш олардан кылган кылыгыларын салбырлары база бар болур.

Төлевилелди амылап кирерини мурунда бөлүк совет инже-нерлер Цейлонга барып чораянар. Олар анаа баргаш, тулутуну чери-ни шилдиринге киржип, төлөвиледи тургузуруга эрежок чүгү-ла чүдөлөрүн чыганаар. Бүгү талаалы металлургия заводу тургус-тунтан турары төлөвилеле көрдүнгөн. Оң составында дойнамын, кан эзилдирерини, прокаттын чехтери, сымырган демирлерин шеринин болгаш олардан кылган кылыгыларын салбырлары база бар болур. (СЭТА).

ЧЕР БОЛГАНДАН

Чоокта чаа Москвага Россия Федерациязынын хем филодуун ажилдакчыларынын активнин чөвүлө хуралы болуп эрткен. Анаа чуртта бар бугу бассейнер-ниң улуг кезинин 2 муң хире тө-лөөкчилери кирипкен.

Соку-Осетинин СЭКП об-комунун бюрзосу Терекке Совет эрге-чагырганын тургустунган-дан бээр 40 чыл болган сюнүн байыраалын март 26-да эрттирер дугайында доктаал хүлээп алган. Ол алдарлы байыраалды республи-када каалбаа-биле медеглел эрттирериниң белеткем чоруп ту-рар.

Ненең национал округтун тө-вү — Нарын-Марын 25 чыл болган оюн округтун хөй-нижикме медеглел эрттирген. 25 чыл дургузунда ол Советтик Запо-ляриниң үлетпүрү болгаш култур-лук төвү болу берген. Москва, Ленинград, Архангельск болгаш

чурттуң өске-даа хоорайлары-биле ук хоорай агаар оруктары-биле харылзаалаг.

Ижевскинин машина тудуу-рузаводу биче хемчээлдиг келип чонор токар станогун масса-лыг бугурулгеге кирипкен. Ол станок диаметр 250 миллиметр болгаш узун дурту метр чедир өскөктерин чоруп болур.

Азербайджанын колхозта-ры болгаш совхозтары югал култураларын тарылгазын эге-лээн Республикада ол културалары эмир чыгызында оранчок хөй — 30 муң гектар хире черге таран турар.

ССРЭ-нин Култура минис-терствозунун үн бижир бугу өвилел студиязы ырлар грамма-фон пластинказынга совет хөг-жүм коллективтеринин болгаш ыраажыларын күүсөдө-дирин биле Индонезиянын ырларын бижээ. Ол пластинкалар удаас садыга кирер.

СОЛУН КЕЖЭЭ

Улут-Хем районун Шаган-Арч хоорайын Култура бажынынга «Уруглар балы» деп темалыг солун келээ эрткен.

Анаа «Хөй-ниити черлеринге аныктарын културалык» деп бесе-даны район библиотеказынын эрге-лекчиси Светлана Ершеникова кыл-ган. Култура бажынынга дышта-нылга өрөөлин, белеткер садар

өрөөдү, хол-биле дээрп кылтар чурумалдар медеглелениң өрөөлин шыдырап ойнаар болгаш юмчулга өрөөдери кластан турган. Кежээ-ге кончүт хөй оолдар, кыстар чына-ган. Аажы-чанында четпестерлук, ылагыла бодуун үүрмек четпестери эскербейн чорур аныктарын өттинип алдырыга ол кежээ дуза-лыг болган.

Грузин ансамблдин Нью-Йоркка баштайгы концерти

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Март 20-де Нью-Йорктун «Метрополитен опера» деп залынга Грузин ССР-ниң улус-тун танцынын адырды ансамб-линин коллективиниң баштайгы көргүзүү болган. Концерт тергини чедикшинин болуп эрткен. Көрү-

чүлөр барык номер бүрүзүн дагып көргүзери неген турган болгаш грузин улустун танцынын шылга-рангай мастерлерин элек адыш чак-лашкыны-биле шаднап турган-нар.

Суд залындан

Кеземчени хүлээткен

Шимек Шептээр дээрин 1959 чыл-дын чайында Тес-Хемде районнар аразынын эйт, сүт, саржап хүлээп алыр контрарың малын суруп чо-рааш, бир бени каажар арга-биле ча-жырып алган, 1959 чылдын күзү-нүдө сол чигени илерээн. Оон хер-өөн районун улус сузу көргөн.

Мурунда херек кылгаш, шийти-ри чоран хиренде оон кандыг-даа түнелди бодуна кылбайн база катап кем-херек үүлгөткенин барым-даалап, «Бүрүениң болгаш хөй-инитиниң өңчү-хөргезини оорлан-нарга кеземче харымсалганын дугайында» ССРЭ-ниң Дээди Советинин Президиумунун 1947 чылдын июль 4-ги Чарлымын 1 чүдүлү-биле Тес-Хем районун улус сузу Шимек Шептээри 3 чылда ээли-чазар күш-ажыла хосталганын кылып шийтешээр, күрүнеге чедирген котаралы 1486 рублди оон хөрөг-шинден төлөттирер деп шийткен.

Н. КОМБУ.

Областка агаар бойдустан байдалы

Бөгүн областка улуг өвөс булуттар-дыг хун болур. Хар шологт чыгыс Хат өй-тавында болгаш барын үг-лашышкынын. Агаарын температу-разы: дагыт черлерге—0—5, чавыс

черлерге—6—11, а Кызылга—5—7 градус соок. Редактор К. С. ШОЙГУ.

КИНОТЕАТРАЛГА

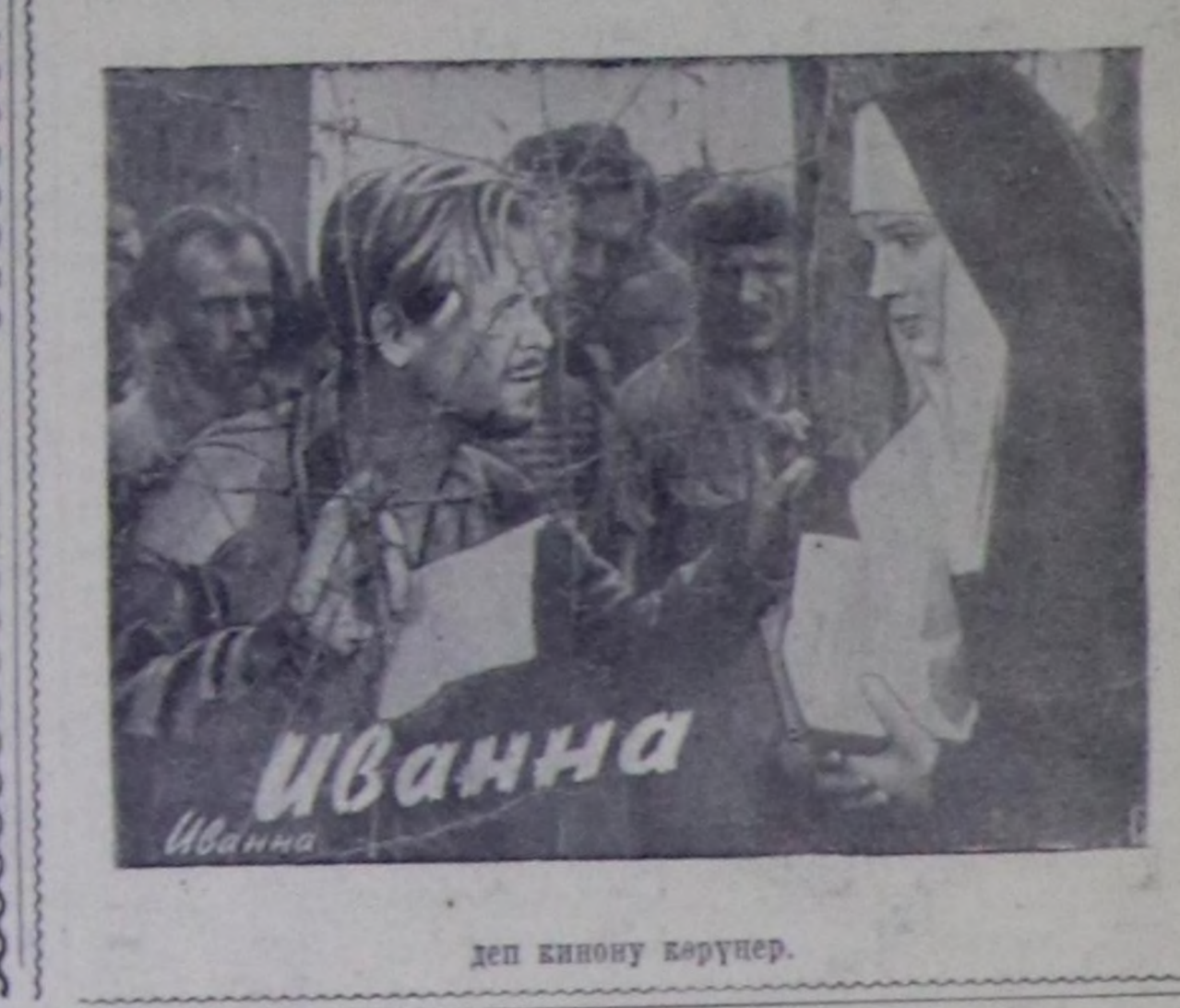
БӨГҮН «ВЛКСМ-нин 30 чылы» (улуг зал-га) «Сүй Цю-инин херээ» («Дело Сүй Цю-ин») —12, 2.15, 4.15, 6.15, 8.15, 10.10 шактарда. «ВЛКСМ-нин 30 чылы» (биче зал-га): уруглар программа—11 бол-гаш 1 шактарда, «Джульетта»—3, 5, 7, 9 шактарда.

«Кав-Хем»: «Ногаан чууза» («Зде-ный Фургат») —11.15, 1.15, 3.15, 9.15 шактарда; «Аң дүнесер» («Белые но-чи») —5.15, 7.15, шактарда. «Восток»: Бөдунун херезин дээр-гиз» («Своего дела господ») —1.15, 3.15, 5.15, 9.15 шактарда.

ТЫВА ОБЛАСТЫН ХӨГЖУМ-ШИИ ТЕАТРЫ

Марттын 25-те Г. ФИЛЬДИНИН ГИЛЕРЕТТИНГЕН ХУУЛГААЗЫН деп 3 өжөгө шийи болур. Шийин эгелээри — кежээниң 7 шак 30 минутада.

ОБЛАСТЫН КИНОЭКРАННАРЫНГА

Иванна деп кинону көрүңер.